

25.03.067

Hand i hand med ANC-ledare kämpade Ian Smiths son för svart styre i Rhodesia

Inför årsskiftet 1977-78 togs den här bilden på Rhodesias dåvarande premiärminister Ian Smith och hans familj. I soffan sitter även Ian Smiths mor Agnes, hustrun Janet och sonsonen James. Alec Smith står längst till höger, bredvid sina äldre halvsyskon Robert och Jean och deras äkta hälfter Gilliam och Clem, samt Roberts äldre son, Patrick.

Foto: AP

Hand i hand med ANC:s överkassör, Arthur Kanodereka, arbetade Alec, son till Rhodesias vite premiärminister Ian Smith, för svart majoritetsstyre i sitt land.

Efter det att Alec sammanfört sin far med Arthur började fadern ändra attityd till de svarta. Arthur lyckades också få sin far att ensam söka upp Robert Mugabe kvällen innan denne skulle förklaras som segrare efter valet 1980. Ett historiskt möte.

Om detta och mycket annat berättar Alec Smith i sina memoarer, "Now I Call Him Brother", som nu också finns på svenska: "Nu är vi bröder".

Enkelt och rakt på sak berättar Alec hur han på 1960-talet gjorde uppror mot sin vita överklassmiljö, blev hippie, som använde LSD, greps och dömdes för att ha smuglat hasch. Efter sex år som narkoman mötte han Jesus och blev kristen.

□ Gerillaledare

Alec blev bekant med en svart metodistpastor, Arthur Kanodereka – en gerillaledare, som flera gånger gripits och torterats av Ian Smiths vita säkerhetsstyrkor.

Arthur var den förste svarte nationalist som Ian Smith träffat på tu man hand och verkligen samtalat med. Han tackade sin son som sammanfört dem.

– Om alla svarta nationalister var som han, skulle jag inte dra mig för att överlåta landets styre åt dem i morgon dag, sa Ian Smith till Alec efteråt.

1965 hade Ian Smith ensidigt förklarat Rhodesia självständigt, sedan hans regering vägrat acceptera de brittiska principerna för majoritetsstyre. De svarta skulle inte få makten: "Inte så länge jag lever, inte på tusen år", hade han sagt.

Efter mötet med Arthur Kanodereka ändrade han attityd: "Inom

överskådlig framtid". I slutet av 1976 överraskade Ian Smith TV-publiken med att han godtagit principen om svart majoritetsstyre.

Arthur Kanodereka mördades av två svarta landsmän, sedan han försökt sammanföra gerillaledarna Robert Mugabe och Joshua Nkomo med Ian Smith och den tillfällige regeringschefen 1979, den svarste biskopen Abel Muzorewa.

□ Farligt möte?

Alec Smith berättar också om sin svarste vän Joram, som omedelbart efter valet 1980 föreslog, att Alecs far skulle träffa Mugabe. Två människor som aldrig träffats, men som offentligen sagt sig avsky varandra.

Kvällen innan han skulle förklaras som segrare ringde Mugabe till Joram och sa, att han var beredd att ta emot Ian Smith i sitt hem – efter mörkrets inbrott.

Vid samtalet diskuterades de vitas andel i den nya regeringen och Ian Smiths fortsatta ställning. Mugabe lovade, att inga hämndaktioner skulle drabba de vita. Ian Smith lovade å sin sida att försöka övertala de vita att lugna ner sig och stödja Mugabes regering.

Dagen därpå förbluffades radiolyssnarna av Ian Smith som förut tala om "den röda terrorn" nu vädjade till sina "vita bröder" att stanna och ge den nya regimen en chans.

□ Födas på nytt

Och på kvällen framträdde Robert Mugabe i TV och förklarade Zimbabwe självständigt. Han sa bland annat:

– I morgon kommer vi att födas på nytt, inte som individer utan kollektivt som folk, som livsduglig nation, som zimbabwier.

– Vår nya nation förutsätter, att var och en av oss blir en ny människa med ett nytt sinne, ett nytt hjärta och en ny anda.